

Sygn. akt III KK 478/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Przemysław Kalinowski
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Zbigniewa Siejbika
w sprawie P. B.

skazanego w przedmiocie wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 maja 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w M.

z dnia 5 maja 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w M. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

P.B. został skazany wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w M. z dnia 16 lutego 2011 r., sygn. akt: II K 1547/10, za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 13 lipca 2010 r., na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 3 lat;

postanowieniem z dnia 7 września 2012 r. zarządzono wykonanie zawieszony kary pozbawienia wolności,

2. Sądu Rejonowego w M. z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt: II K 640/12, za czyn z art. 278§1 k.k. popełniony w dniu 13 kwietnia 2012 r., na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 3 lat oraz karę grzywny w wymiarze 80 stawek dziennych po 10 zł stawka; postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. zarządzono wykonanie zawieszony kary pozbawienia wolności,

3. Sądu Rejonowego w M. z dnia 5 lutego 2013 r., sygn. akt: II K 705/12, za czyn z art. 278 § 3 k.k. popełniony w dniu 6 maja 2012 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności; postanowieniem z dnia 9 listopada 2013 r. karę pozbawienia wolności zamieniono na karę 30 dni aresztu,

4. Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt: II K 211/13 za czyny:

a) z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 16 sierpnia 2012 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 20 zł stawka,

b) z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 31 sierpnia 2012 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 20 zł stawka,

c) z art. 278 § 1 k.k. w zb. z art. 275 §1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 12 czerwca 2012 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 20 zł stawka. Jako karę łączną orzeczono rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 5 lat oraz orzeczono karę łączną grzywny w rozmiarze 50 stawek dziennych po 20 zł stawka,

5. Sądu Rejonowego w M. z dnia 2 września 2013 r. sygn. akt: II K 395/13, za czyny:

a) z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 września 2012 r., na karę roku pozbawienia wolności,

b) z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w dniu 17 lipca 2012 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,

c) z art. 13 § 1 k.k. w zb. z art. 279 § 1 k.k. popełniony w dniu 4 sierpnia 2012 r., na karę roku pozbawienia wolności; orzeczono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 5 lat.

Wyrok ten został zmieniony wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt: XIII Ka 1279/13 w zakresie skazania za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 17 lipca 2012 r., który został zakwalifikowany, przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., jako wykroczenie z art. 119 § 1 k.w., za które wymierzono karę 30 dni aresztu. Mocą tego wyroku uchylono orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności i warunkowym zawieszeniu jej wykonania, wymierzając karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Wniosek o wydanie wyroku łącznego złożył skazany.

Sąd Rejonowy w M. wydał w dniu 5 maja 2015 r. wyrok łączny, sygn. akt: II K 942/14, na mocy którego:

I) rozwiązał kary łączne orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w M. w sprawach o sygn. II K 211/13 oraz II K 395/13,

II) na podstawie art. 569 § 1 k.p.k., art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył skazanemu P. B. jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w M. w sprawach II K 640/12 (opisaną w pkt 2), II K 211/13 (opisane w pkt 4 lit. b i c) oraz II K 395/13 (opisane w pkt 5 lit. a i c) i wymierzył skazanemu karę łączną 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w rozmiarze 120 stawek dziennych po 10 zł stawka,

III) ustalił, że czyn z art. 278 §1 k.k.(opisany w pkt 4 lit. a), za który P.B. został skazany prawomocnie wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 czerwca 2013 r. sygn. akt: II K 211/13 na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w rozmiarze 20 stawek dziennych po 20 zł stawka, według ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw stanowi wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. i orzeczoną, podlegającą wykonaniu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności zamienił na karę 30 dni aresztu,

IV) ustalił, że czyn z art. 278 § 1 k.k. (opisany w pkt 5 lit. b), za który P. B. został prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 2 września 2013 r. sygn. akt: II K 395/13, na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, według ustawy z

dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy- Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw stanowi wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. i orzeczoną, podlegającą wykonaniu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności zamienił na 30 dni aresztu.

Wyrok łączny uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego w dniu 25 czerwca 2015 r.

Od tego wyroku, kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, zarzucając mu:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego materialnego - art. 85 k.k. polegające na orzeczeniu: a) kary łącznej pozbawienia wolności obejmującej jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami wydanymi w sprawach Sądu Rejonowego w M. z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt: II K 640/12, z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt: II K 211/13 oraz z dnia 2 września 2013 r., sygn. akt: II K 395/13, w sytuacji gdy brak było warunków do takiego połączenia, albowiem jeden z czynów, za który P. B. został skazany wyrokiem w sprawie sygn. akt: II K 211/13 został popełniony w dniu 31 sierpnia 2012 r., zaś jeden z czynów, za który został on skazany wyrokiem w sprawie sygn. akt: II K 395/13 został popełniony w dniu 25 września 2012 r., a zatem po wydaniu wyroku w sprawie o sygn. II K 640/12, b) kary łącznej grzywny obejmującej jednostkowe kary grzywny orzeczone wyrokami wydanymi w sprawach Sądu Rejonowego w M. z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt: II K 640/12 oraz z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt: II K 211/13, w sytuacji gdy brak było warunków do takiego połączenia, albowiem jeden z czynów, za który P. B. został skazany wyrokiem w sprawie II K 211/13 został popełniony w dniu 31 sierpnia 2012 r., a zatem po wydaniu wyroku w sprawie o sygn. II K 640/12,
2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego - art. 366 § 1 k.k., polegające na zaniechaniu dokonania ustaleń i sprawdzenia istotnych okoliczności faktycznych niezbędnych dla prawidłowego orzekania przez niezapoznanie się z aktami sprawy Sądu Rejonowego w M., sygn. akt: II K 395/13, w następstwie czego Sąd przedmiotem postępowania uczynił wydany w tej sprawie wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 2 września 2013 r., podczas gdy na skutek przeprowadzonego w tej sprawie

postępowania odwoławczego, orzeczenie to zostało w istotny sposób zmienione wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt: XIII Ka 1279/13, co w konsekwencji doprowadziło również do rażącego naruszenia art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2013, poz. 1247, przez wydanie orzeczenia o przekształceniu, wymierzonej wyrokiem Sądu pierwszej instancji za czyn z art. 278§1 k.k., popełniony w dniu 17 lipca 2012 r., kary 4 miesięcy pozbawienia wolności na karę 30 dni aresztu, w sytuacji gdy Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 30 stycznia 2014 r., uchylił wyrok Sądu Rejonowego w M. w części dotyczącej skazania P. B. za ten czyn i po zakwalifikowaniu tego czynu, przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 2 § 1 k.w., jako wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. wymierzył mu karę 30 dni aresztu,

3. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa - art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, polegające na dokonaniu zamiany kary 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 czerwca 2013 r. w sprawie o sygn. II K 211/13 - za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 16 sierpnia 2012 r., na karę 30 dni aresztu, w sytuacji gdy nie istniały określone w powołanym przepisie przesłanki albowiem kara 10 miesięcy pozbawienia wolności nie podlegała wykonaniu, gdyż została orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w M. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wyrok łączny to instytucja karnoprocesowa, której zadaniem jest realizacja prawa karnego w zakresie kary łącznej wobec osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych sądów na kary tego samego rodzaju lub inne podlegające połączeniu. Realny zbieg przestępstw, który obliguje do orzeczenia kary łącznej wyrokiem łącznym, zachodzi wtedy, gdy sprawca dopuścił się dwu lub więcej przestępstw zanim zapadł (chronologicznie) pierwszy, choćby nieprawomocny, wyrok co do któregośkolwiek z tych przestępstw (art. 85 k.k.).

Skonfrontowanie dat popełnienia przez skazanego przestępstw i dat wydania pięciu wyroków objętych postępowaniem w przedmiocie wydania wyroku łącznego, ze wskazanymi na wstępie rozważań założeniami, upoważniało Sąd pierwszej instancji do stwierdzenia możliwości wydanie wyroku łącznego w stosunku do trzech wyroków wydanych w sprawach o sygn. II K 640/12, II K 211/13 i II K 395/13. Mając jednak na uwadze określone warunki zbiegu przestępstw, nie było możliwe objęcie jednym węzłem kary łącznej wszystkich orzeczonych tymi wyrokami jednostkowych kar pozbawienia wolności. Wskazać należało, że pierwszy chronologicznie – w rozumieniu art. 85 k.k. - wyrok w sprawie o sygn. II K 640/12 został wydany w dniu 21 sierpnia 2012 r. Natomiast przestępstwa, za które P. B. został skazany kolejnym wyrokiem Sądu Rejonowego w M., sygn. akt: II K 211/13 popełnione zostały w dniach 31 sierpnia 2012 r. oraz 12 czerwca 2012 r. Brak było zatem podstaw do połączenia z innymi jednostkowymi karami pozbawienia wolności kary 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej tym wyrokiem za przestępstwo popełnione w dniu 31 sierpnia 2012 r., tj. po wydaniu wyroku w sprawie o sygn. II K 640/12. Materialnoprawne przesłanki łączenia kar nie zaistniały również w stosunku do kolejnego wyroku Sądu Rejonowego w M. wydanego w sprawie o sygn. II K 395/13. Dwa przestępstwa, za które został P. B. skazany tym wyrokiem zostały popełnione w dniu 25 września 2012 r. i 4 sierpnia 2012 r. Zatem, Sąd pierwszej instancji nie mógł połączyć z innymi jednostkowymi karami pozbawienia wolności, kary roku pozbawienia wolności orzeczonej za przestępstwo popełnione w dniu 25 września 2012 r., tj. po wydaniu wyroku w sprawie o sygn. II K 640/12.

W tej sytuacji nie budzi wątpliwości, że połączenie tych dwóch wskazanych kar pozbawienia wolności z pozostałymi karami pozbawienia wolności orzeczonymi wyrokami wydanymi w sprawach o sygn. II K 640/12, II K 211/13 i II K 395/13 nastąpiło z rażącą obrazą art. 85 k.k.

Konsekwencją rażącego uchybienia popełnionego przez Sąd pierwszej instancji w zakresie połączenia kar pozbawienia wolności był błąd, którym został dotknięty wyrok łączny w zakresie orzeczenia o karze łącznej grzywny. Z treści wyroku łącznego wynika, że połączone zostały kary grzywny orzeczone wyrokami o sygn. II K 640/12 – 80 stawek dziennych po 10 złotych stawka oraz o sygn. II K

211/13 – dwie kary grzywny po 20 stawek dziennych po 20 zł stawka. Tymczasem jedna z kar grzywnien orzeczona wyrokiem w sprawie o sygn. II KK 211/13 została orzeczona obok kary pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione w dniu 31 sierpnia 2012 r., a więc po dacie wydania wyroku w sprawie II K 640/12. W tej sytuacji brak było warunków do połączenia wszystkich kar grzywnien. Błąd popełniony przez Sąd pierwszej instancji miał charakter rażący.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu kasacji należało stwierdzić, że istotnie Sąd pierwszej instancji procedując w sprawie wydania wyroku łącznego, z naruszeniem należytej staranności w zakresie gromadzenia materiału dowodowego, umożliwiającego prawidłowe wyrokowanie w tej sprawie, ujawnił jedynie odpisy wyroków Sądów pierwszej instancji wydanych w pięciu sprawach. Takie procedowanie z naruszeniem art. 366 § 1 k.p.k. skutkowało tym, że Sąd pierwszej instancji nie miał wiedzy co do tego, iż w sprawie o sygn. II K 395/13 toczyło się postępowanie odwoławcze i w jego następstwie wyrok Sądu pierwszej instancji został w istotny sposób zmieniony. Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 30 stycznia 2014 r. uchylił ten wyrok w części dotyczącej skazania za jedno z przestępstw, tj. z art. 278§1 k.k., za które wymierzona została oskarżonemu kara 4 miesięcy pozbawienia wolności i kwalifikując ten czyn jako wykroczenie z art. 119§1 k.w. wymierzył karę 30 dni aresztu. Sąd odwoławczy uchylił również orzeczenie o karze łącznej i jej warunkowym zawieszeniu i orzekł nową karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd Rejonowy w M., nie posiadając wiedzy o tych zmianach, pozostając w przekonaniu, że wyrok w sprawie II K 395/13 uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego, zamienił karę 4 miesięcy pozbawienia wolności wymierzoną P.B. za czyn z art. 278 § 1 k.k., po uznaniu, iż czyn ten stanowi wykroczenie, na karę 30 dni aresztu. Procedując w taki sposób odnośnie do wskazanego czynu, z pominięciem ustalenia, że postępowanie co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone, Sąd pierwszej instancji naruszył dyspozycję art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., co musiało skutkować konsekwencjami przewidzianymi w treści art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

Rażącym naruszeniem art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw obarczone jest kolejne rozstrzygnięcie zawarte w wyroku łącznym. Sąd pierwszej

instancji ustalając, że czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 16 sierpnia 2012 r., za który P.B. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt: II K 211/13 na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych po 20 zł stawka, stanowi wykroczenie, dokonał zamiany kary 10 miesięcy pozbawienia wolności na karę 30 dni aresztu. Orzekając w ten sposób Sąd pierwszej instancji nie dostrzegł, że kara 10 miesięcy pozbawienia wolności weszła w skład kary łącznej pozbawienia wolności, która została orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i do dnia wydania wyroku łącznego nie zarządzono jej wykonania. Zgodnie z treścią art. 50 ust. 1 wskazanej ustawy kontrawencjonalizacja wymierzonych kar pozbawienia wolności mogła dotyczyć jedynie kar podlegających wykonaniu. Skoro kara 10 miesięcy pozbawienia wolności objęta była węzłem kary łącznej, której wykonanie warunkowo zawieszono, to kara ta nie podlegała wykonaniu i nie zachodziły warunki do zamiany jej na karę aresztu. Ingerencja Sądu pierwszej instancji w treść wyroku wydanego w sprawie o sygn. II K 211/13 w postaci rozwiązania kary łącznej (pkt 1 wyroku łącznego, sygn. akt: II K 942/14) nie skutkowało uchynieniem orzeczenia o warunkowym zawieszeniu kary. Jak stwierdzono w orzecznictwie Sądu Najwyższego zbędnym formalizmem byłoby wymaganie od sądu, aby ten, konstruując orzeczenie w przypadku skazywania za kilka przestępstw, najpierw wymierzał kary jednostkowe i warunkowo zawieszał ich wykonanie, po czym wymierzał karę łączną i warunkowo zawieszał jej wykonanie. Pominięcie w sentencji wyroku rozstrzygnięć o warunkowym zawieszeniu wykonania kar jednostkowych pozbawienia wolności i rozstrzygnięcie tylko o warunkowym zawieszeniu wykonania kary łącznej pozbawienia wolności nie oznacza niczego innego, aniżeli to, że również wykonanie kar jednostkowych pozbawienia wolności zostało warunkowo zawieszono. W sytuacji zaś, gdy orzeczenie sądu pierwszej instancji co do rozstrzygnięcia obejmującego jedną z kar jednostkowych pozbawienia wolności zostanie uchylone, to rozwiązaniu ulega również kara łączna i oczywistym jest, że w obrocie pozostaje kara jednostkowa pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (por. postanowienie z dnia 13 marca 2014 r., sygn. akt: IV KK 54/14, LEX nr 1444612).

Przedstawione rażąco naruszenia prawa miały, co oczywiste, istotny wpływ na treść orzeczenia wydanego przez Sąd pierwszej instancji. Następstwem popełnionych uchybień mogło być jedynie rozstrzygnięcie o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Rozpoznając ponownie sprawę w przedmiocie wydania wyroku łącznego Sąd pierwszej instancji powinien dokonać właściwej analizy przepisów materialnoprawnych określających warunki do orzeczenia kary łącznej i przepisów procesowych kształtujących treść wyroku łącznego.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie orzeczenia.

eb